

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Pavli Fvschi Episcopi Sarnensis De Visitatione Et
Regimine Ecclesiarvm. Libri Dvo**

Fusco, Paolo

Romae, 1616

De Qualitatibvs Visitantivm Cap. Tertivm.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61768](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61768)

proprijs oculis conspiciere ecclesiam ead. par. q. 7. nu. 5. & in extrau. vas electionis. in gl. in verb. per alios. exemplo Dei. Gen. cap. 18. descendam, & videbo, vtrum clamorem, qui ad me peruenit, opere compleuerint. gl. adducit c. Deus omnipotens. 2. q. 1. & in ead. extrauag. vbi idem doctor loqui-

tur, quando visitatio exercetur per alio, tractans de varijs officialibus episcoporum, tam in spiritualibus, quam in temporalibus, de per se, quam de generalibus, & foraneis, & quod cedat principali, in omnibus attendendo eorum mandata, de quibus infra suo loco latius dicemus.

DE QUALITATIBVS VISITANTIVM CAP. TERTIVM.

S V M M A R I V M .

1	E pisopus visitator, seu alius, quas qualitates habere debet.	11	Ambitio dicitur mater furoris.
2	Auaritia est idolorum seruitus. numero 2.	12	Praelatus debet esse utilis cum grauitate.
3	Iesus dominus noster, cepit primum facere, quam docere.	12	Familiaritas nimia parit contemptum dignitatis.
Exempla mala nocent. nu. eo.
4	Phari saorum meos, qui.	14	Constantis animi est, vultu non detegere animi motus.
5	Episcopus debet esse benignus, & omnibus charus. nu. 6.	15	Mercennarij sunt arcendi a cura animarum.
7	Familiares episcopi, quales esse debent.	16	Praelatus quando per sui persequutionem possit deserere ecclesiam.
8	Episcopus debet esse sollicitus.
Animarum cura laudabiliter est exercenda. nu. eo.	17	Virtus in medio consistit.
9	Sollicitudo episcopi circa que versetur.
Diabolus semper querit animas perdere. nu. eo.	18	Pietas humana requiritur in visitatione.
10	Visitationes ecclesiarum sunt frequentanda.	19	Beneuolentia quantum proffit.
		20	Philosophia, & lex imponuntur rebus, & non verbis, vbi multa de facto.

QVONIAM de pastore visitante in prooemio aliqua diximus, adhuc restat particulariter inquirere, quos modos, quasue qualitates habere debeat Praelatus, de

quo inquit sancta synodus Trident. si recte videatur. in ses. 2 de mod. viu. §. & quoniam. ex Apost. prim. ad Ti. 3. † oportet igit primo episcopos esse inreprehensibiles, sobrios, castos, domi sue bene ppositos, seruando sobrietatem,

brietatem, moderationem ciborum, instruendo domesticos, ne sint rixosi impudici, vinosi, cupidi, elati, in omnibus actibus honestatem præferendo, sicuti decet ministros ministeriorum Dei. & alio loco. sess. 25. de reform. gen. c. 1. Sciunt episcopi, se non ad propria commoda, non ad diuitias, aut luxum, sed ad labores, & solitudines pro Dei gloria vocatos esse cum nihil magis sit, quod ad pietatē, & Dei cultum alios assidue instruat quam eorum vita, & exemplum, qui se diuo ministerio dedicarunt. sess. 22 de reform. c. 1. non venationibus, aut cupijs intenti. ses. 24. eod. tit. c. 1. 2. 86. di. c. Esau. cum seq. 34. di. c. episcopū, non diuitijs, quæ quandoq. sunt causa Dei relinquendi, contra quem solent diuites recalcitrare: dicit sum. Pon. in extrau. Saluator noster. §. attēdent es. de præb. & dignit. lo. xxij. li. 3

2 aut Auaritiæ. † Quæ idolorū est seruitus ses. ead. 22. de eui. & obser. in celeb. miss. §. cū igit, & quæ ab ordine ecclesiastico procul esse debet. ses. 21 de refor. c. 1. quæ alio loco dicit cecitas avaritiæ occupat animos. c. 5. de elect. lib. 6. sed vniuerso gregi attēdētes in omnibus laborent, vt ministeriū suū impleāt. ses. 6. de reform. c. 1. oues pascere p̄dicatione verbi Dei, ad ministratiōe sacramētorū, & bonorū operū exēplo ses. 23. de refor. c. 1. bonumq; cōe proprio præferentes, ne super gregem dissipatores videantur, vnde faciāt bonum, & illud bene. 16. q. 1. c. monachi. lo. 2. gl. in c.

3 ea quæ de reg. iur. lib. 6. † Iesus enim dominus noster cæpit primū facere, & postea docere. in actib. apost. c. 1. ad Hebr. c. 9. si ipsi filij eius sumus, q̄ ipse facit, imitari debemus c. domi-

nus. in final. verb. §. 6. dist. ex Io. c. fin. vt cæteri humilitatis exempla petere possint, nihil permittendo, quod a sancto instituto sit alienum. sess. 25. eiusd. Conc. de reform. gen. c. 1. respiciendo etiam ad exempla, vt a nobis sequantur. ex illo Ezecc. c. 47. Floren. in sum. pri. par. tit. 3. c. 7. §. 7. vt benefacere, & dicere, inanis non reddatur labor, abstinendo in factis, & dictis non solum ab omni malo, sed ab omni quod spetiem habet mali, id enim specialiter vitare debent viri perfecti, vt dicit tex. in clem. exiui a. Paradiso. §. cum annuis de ver. signif. in c. cum ab omni. de vit. & hon. cler. Sed ipsorum proprium est facere, exēplisq. monstrare. † Non more Pharisæorū, qui alligant onera grauia, imponentes ea humeris hominū, sed digito suo nolūt ea mouere. Matth. c. 23. S. Bern. in fest. omn. sanct. serm. 1. & in epist. memento voci tuæ dare vocem virtutis, vt opera verbis cōcinnēt, & verba operibus; & vt cures primum facere, quam docere, Nāq; pulcherrimus est ordo, & saluberrimus, vt onus, q̄ portādū imponis, tu prior portes, & ex te discas, qualiter oporteat alijs moderari, vt sic oues cōmissas arguere possis. c. 2. 25. dist. unde de ipsis phariseis dicit dominus. eod. c. 23. Matth. quæ dicūt facite, quæ autē faciunt nolite facere. transumpt. 1. q. 1. c. omnia. Inde Isid. lib. 3. de sum. bon. c. 37. pulchre dixit, qui bene docet, & male viuūt, q̄ docet bene viuētibus proficit, q̄ uero male viuūt, se ipsū occidit, ideo patere legem, quā ipse tuleris de constit. c. cum omnes. & c. pro illorum. de præb. † Item debet esse Prælati benignus, & ad benefaciēdū paratus, dulcis eloquio, q̄ cunctos

cunctos sciet sua mattare dulcedine, & si plerumq. non concedenda petantur, non ideo dure, aut aspere respondēdū est, sed leuiter. neq. tamen faciendū, q̄ iniuste petitur. Verbum enim dulce multiplicat amicos, & mitigat inimicos eccl. c. 6. dom. Archiepi. Brachar. de morib. prelat. c. 2. vbi late de hac materia. & de pastoris benignitate. & iux. decretū Conc. Trid. sess. 13. de refor. c. 1. & infra ē t c. seq. & ex virtute, & probitate. Phil. 9. ethic. quare dixit Greg. li. 23. moral. §. 36. doctrina tāto vehementius elationis fugit vitū per cognitionē, quanto ardentius suorū verborū iaculis magistrū sequitur, elationis. c. hoc habet proprium. 46. dist. & Princeps Apostolorū scribens ad clementē de vniuersis episcopis inquit, ecclesiarū omniū curā habentes, misericordes, & beneuoli estote, in omni verbo, & opere pro viribus agite. †

6. omnisq. Pontifex sacro crismate perūctus, charus, & præciosus omnibus esse debet, hæc est volūtas Dei, vt benefaciētes ob mutescere faciatis imprudentiū hominū ignorantia. Pri. Petr. Sec. & Bern. In omnibus exēplo Apostoli honorificabit ministeriū vestrū, nō cultu vestium non faustu æq. orū, nō amplis edificijs, sed moribus ornatis spiritualibus, ac bonis operibus, quibus in Deo factis expectatur, & speratur eterna retributio a Deo per eius misericordiā, & Iesu Christi mæritū ex diffinitione sacri. Conc. Trid. sess. 6. de Iustific. can. 26. similiter idem Bern. in omnibus suis actib. vel dictis, vel cogitatis, nihil suū quærat episcopus, sed tantū aut Dei honorē, aut proximorū, aut vtrumq. & scribēs ad Eugeniū Papā addidit.

Domum episcopi decet sanctitudo, decet modestia, honestas, sacerdotēs domestici, aut cæteris honestiores, aut omnibus fabula, nūquā enim in honeste viuere, est iocūde viuere. Cicero lib. 2. de finib. bon. & mal. † Quorum familiarū vita describitur a sanctis partibus in Conc. Tri. alle. sess. 2. demo. viu. §. familiares vero. ne sint rixosi, vinosi, impudici, cupidi, elati, blasphemī, voluptatū amatores vitia fugiāt, virtutes amplectentur, in omnibus honestatē præferendo domum suā bene gubernādo. Vnde de his cū visitatio sit de mandato sedis Apostolicæ ab aliquo deputato, vel a Metropolitano in casu supradictō c. præced. n. 11. fit generalis inquisitio de domo, & familia episcopi, & optima ratione, ne in visitatione, vice salutis animarū, de quibus tractatur, scandalū præbeatur ad hæc idē do. Archiepi. Brach. 1. part. sui tract fol. 22. nisi. enim prælatus visitās his virtutibus fulgeat, quomodo visitabit ecclesias Dei; aut qua deuotione prædicabit verbū salutis, malos corriget bonos hortetur; tribulatos cōfortabit cū omnibus debeat pdesse, nō præf se, ne aliud videatur docere, & aliud facere. Namq. bene docere, & male viuere, nihil aliud est, quā se ipsū dānare, cū ad inreprehensibile normā euangelicæ vitæ sit vocatus. vt eod. trac. de morib. prælat. in princ. 1. par. discurretur. † Itē debet esse episcopus visitās sollicitus circa vtilitatē cultus diuini, ecclesiarū, atq. animarū, & circa prudētiā inde dicitur ead. c. 23. figulus sedēs ad opus suū in sollicitudine positus est ppter opus suū. & hæc sollicitudo secūdū Dom. Pet. est in mæritum obedientiæ. & salutem anima-

animarū. ex quo a sacris Concilijs inducti sunt actus visitationis. 11. q. 3. c. episcopū. c. placuit. & 10. q. 3. cap. cauendū. non de illa sollicitudine, quæ est animi, & corporis conuassatio de qua loquitur Tull. lib. 2. de fin. bon. & mal. ea igitur cura animarum semper est exercenda laudabiliter iux. verba Conc. Trid. sess. 7. de reform. c. 7. & cum negligitur amarius est dolendū, in extrauag. execrabilis. de præb. & digni. & ibi subdit glo. peccatū mortale induci cōtra negligētē. & Iosue. c. 23. estote solliciti, vt cūsta custodiatis, quæ in libro Moy sis scripta sunt. & Greg in regist. cura est sollicitudinis adimplēda, vt ea quæ p quiete religiosæ conuersationis sūt ordinata, nec dissimulatio negligere, nec valeat quædā præsumptio pturbare. † Sed hæc sollicitudo episcopi vertitur circa tria, vt scibit do. Flor. in sum. 2. part. tit. 1. c. 25. §. 3. 10 erga Deū, qui vult totū hominē esse sollicitū ambulare corā ipso, ne a sollicitudinibus huius mūdi suffocetur. Luc. c. 8. cū spine suffocauerit semen bonū: erga se ipsū cauēdo ab insidijs Diaboli, ne sensus sui a bonis operibus retrahātur. ppter ea orat ecclesia. Respice in seruos tuos domine & in opera tua, & dirige filios eorum. Diabolus enim per omne viā, captat quomodo possit homines deuorare, animas perdendo. sessio. 14. Cōc. Tri. de extrem. vnc. in princ. tamquā leorugiens. ex Petr. 1. epist. c. 5. vnde dicebat sæpe. dom. Carolus Montilius Archiepis. Amalphanus, nunc autē episcopus Viterbiensis Doctor Casalensis (nobis maximo amicitiaē nexu astrictus, cui nos non tantum debere, quantum debere velle profite mur

ex sua singulari prudentia, magnaq. in nos affectione, cū fere per quinq. annos in eadem simul prouintia versati fuerimus, ipse in Amalphanā, nos in Rauellensi contigua ecclesia, q. maxima causa fuit; vt nos ad hæc scribenda verteremur.) loquens de homine perfecto ex D. Hieronymo. q. omnes sumus in minimis cauti, in magnis vero negligētes, vt bene Poeta in sua Andria dicat in illo versu.

Tantā rem, tā negligenter agere?

Itē circa proximū in spiritualibus, & tēporalibus, ad Rom. 12. qui præest in sollicitudine, vt pater erga filios; Sollicitus esse circa ecclesias, vt occurrat easibus, & scandalis, quæ nequeunt eo absente cōmode tractari, quod quantis rebus præmatur vide ad plenū Dom. Archiepis. Brachar. de morib. Prælat. 2. par. c. 1. quæ omnia in visitationibus instruūtur. & recte implentur. † Ideo frequentandæ sunt visitationes, vt diligēter quis cognoscat vltū pecoris sui, suosque greges consideret. frat. Lud. Grana. de offic. pastor. 2. par. c. 8. (quod opusculū ad iunctū est tractatiui dom. Archie Brachar. de morib. prælat. ipsūq. librum ex vrbe trāsmisit nobis ex suo liberali animo. Illustrissimus do. meus. do. Iulius Antonius sancti S. R. E. magnus Cardinalis S. Seuer dictus. tit. sancti Barth. in insula, qui ad sui exemplū hortatur uerbis, & litteris omnes prælatos esse zelātes cultus diuini, & pastoralis officij, sicuti paulo post dignatus, tuit itē trāsmittere aliū tractatū eruditi uiri Laurentij Gamb. de abst. ab subscrip. turp. poem. cū aliquibus adnotationibus manu scriptis p magistris, & discipulis in seminarijs existentibus) Non causa

causa ambitionis ad prægrauādū superfluis exactionibus, cū visitans nō debeat esse onerosus. ff. de off. proc. l. obseruare. 10. q. 3. cap. inter cætera. sess. 24. eiusd. Conc. de reform. gen. c. 3. §. interim. sed tantū pro salute animarū, quas deus creauit, vt saluētur, non est voluntas patris vestri, vt peccet vnus de pusillis istis. Matth. 18. c. maiores §. 1. vers. absit enim. de baptis. gl. in c. decet domum. de immun. eccl. lib. 6. vbi enim est ambitio, ibi nō est vera intentio, quia ambitio omnes torquet gl. Ex Bern. in extrauag. execrabilis 10. 22. de præb. † Nā que ambitio est mater furoris, que si nō esset? felix ipsa religio? nēpe cū ad impudentiam (teste B. Bern. in epist. 125.) prorūpit, efficaciam perdit, & cū improbus affectus se aperit, perit effectus. Ambitio mater hypochrisis, spurcū vitium, in imo iacet, & dicitur appetitus inordinatus honoris. Floren. in sum. 2. part. tit. 3. c. 5. Mart. Doctor. Nauar in Man. c. 23. n. 15. ve episcopo, qui lucrū pecunię sectatur nō Dei honorē, iā oues carnē, & lanam perdidērūt fere. hinc Christus in Euang. Matth. c. 7. Attēdite a falsis prophetis (id est malis pastoribus) qui veniūt ad vos in vestimentis ouium, intrinsecus autē sūt lupi rapaces? a fructibus eorū cognoscetis eos? nūquid colligent de spinis viuas; quasi dicat nō? & sic nō pascunt exēplo bonorū operū. iux. decretum præfati Conc. Trid. sess. 23. de reform. c. 1. cum nec bonæ vitæ exēplo, nec sibi, ouibusq. consulant: sed per imperitiā, & negligentiam pascunt? si præpositus malegerat officium? subditi quid facient? an non dicat quisque? ego qui sum, an non faciam, quod ille facit? Vnde

curet episcopus ad vnum esse semper intentus, vt populū sibi cōmissū, sic pascat, vt iustā possit Deo reddere rationem. dom. Card. August. late in epistol. de cōdit. bon. & mal. præb. ad Petr. de sot. de Inst. sacerdot. † Item Prælatus visitans debet esse utilis cū grauitate, ponderate, & vtiliter loquendo. Gregor. in pastor. recitatus a Grat in c. sit rector. 43. di. cum Rector se ad loquendum præparat, sub quantæ cautelæ studio loquatur attendat, ne si inordinate ad loquendū rapiatur, errorū vulnere audientium corda feriantur, & cū fortasse sapientē se videri desiderat, virtutis cōpagē insipienter abscindat: qui enim sapiēter loqui nititur, magnopere metuat ne eius eloquio audientium vnitas confundatur, discat quando debeat loqui, & quando tacere, nam & tacere cum expedit, loqui vitiosum est, & male loqui peius, adhibeat circūstātiās debitas, descriptas a do. Flor. 1. par. l. uæ sum. tit. 2. c. 4. §. 4. vt dixi in alijs meis sermonibus. ex eccl. c. 3. tempus loquendi, & tempus tacendi modum seruando secundum exigentiam materiæ, & personarum, sit prælatus grauis, non austerus, non dissolutus, neq; terribilis, sed mediocritatem intendens, dura verba non proferens, nisi disciplinæ necessitas urgeat. vt ex multis sanctorū Patrū authoritatibus discurret idē dom. Archiepisc. Brachar de mor. prælat. c. 2. ad que faciūt multū notabilia verba Imperatoris posita in §. deinde competens est in fine. in auth. de mand. princ. dum inquit. Talē te præbebis temetipsum omnibus. & publice, & priuatim, vt terribilis quidem sis delinquentibus, & in deuotis circa

circa fiscalia, mansuetissimus autē, &
 mitis, placidis, & deuotis, paternā eis
 13 exhibens prouidentiam. † Caueatq.
 quam plurimum, ne irascatur inter fa-
 miliares, & inter ipsos visitandos, ne
 contemnatur ex nimia etiam familia-
 ritate, ex cuius æquali conuersatione
 contemptus sæpe nascitur ipsius dig-
 nitate, l. obseruandum, ff. de off. præ-
 sid. qui familiares sæpius prælatū ad
 multa inconuenientia ducunt, cum a
 recta via recedunt, nihil profecto de-
 terius est malo exēplo. Gabr. prat. li.
 4. calam. nost. temp. fol. 171. & malum
 exēplum ad malos mores prouocat
 alios. iux. verba Conc. Trid. sess. 24. de
 reform. gen. c. 8. & sæpe malorū con-
 sortium corrumpit alios etiam de se
 bonos 28. q. 1. c. sæpe malorum, glo.
 in extrauag. lo. 22. sacrosancta. de re-
 lig. do in verb. incessanter. infra. li. 2.
 c. 21. post nu. 21. vnde bene inquit Au-
 gu. in lib. de hon. mult. quod ab osten-
 dentibus exemplum perditionis re-
 quirende sunt animę pereuntū in
 die iudicij, ideo tales nō debent dici,
 nisi familiares inimici, qui quantum
 noceant vide dom. Floren. in sum. 2.
 p. tit. 1. c. 22. §. 1. ex quo deductū est cū
 visitatio fit in episcopos nomine se-
 dis Apostolicę, inquiratur de episco-
 po, eius vita, & domo, examinetur de
 familiarium vita, moribus, honestate,
 14 conuersatione. super eod. c. n. 7. † Ne-
 que in ipsis visitationibus, seu actibus
 reformationis perturbationes animi
 demōstret signis, vt præsentēs habeāt
 quid mirari (dicit Dom. Peti. ad hoc,
 vt quod generale est, alicui cū scan-
 dalo particulariter, ne tribuatur a cir-
 cūstantibus: Constantis enim viri est,
 cuius animi motus, vultus non dete-
 git, nam quid viro graui deformius?

vtq; pertinet ad religionem procon-
 sulum, quasi ad auram genę palleāt?
 cutis in rugas contrahatur? scintillent
 oculi? ac si musto esset persona ple-
 na? turbetur vultus, aut si sanguinem
 irę furor faciei accendat? & quasi ex-
 cutet in superficiem? expumantia tor-
 queantur labia, brachia iactentur? sa-
 liāt pedes? corpus trepidet? & toto ge-
 stu non tā iratum exprimat, quam in-
 sanum? certe talibus compatiendum
 est vnde vt fatui sunt iudicandi, quia
 & si non loquendo, signis tamen suā
 ostendunt fatuitatem: Bar. in trac. de
 test. Alphon. Aluar. in suo spec. c. 68.
 vers. 6. per doct. de postul. l. saluo, &
 sicut fatuus ille, qui secreta sua extra-
 neis patefacit, ex quo plura possunt
 mala euenire. Pet. Berthor. super mo-
 ral. Bibl. lib. 12. c. 19. sit igitur discre-
 tus, & vtilis, ne aut tacenda proferat,
 aut proferenda reticescat, cum sæpe
 rectores improvidi formidantes hu-
 manā auertere gratiam, loqui perti-
 mescunt, & iux. euangelicā vocē, ne-
 quaquam gregis custodiam pastorū
 studio, sed mercennariorum more de-
 tinent, & timor plerumq. segniorē
 reddit episcopum ad inquirendū, &
 puniendum subditorum delicta, sess.
 13. eiusd. Conc. de reform. c. 6. † Nāq.
 mercennarij lupo veniente grege de
 delicto au fugiunt, dum se silentio ab-
 scondunt, merito hos tales mercen-
 narios a cura animarum esse arcen-
 dos mandat idem Conc. Trid. sess. 6.
 de reform. c. 1. & sess. 23. eod. tit. c. si-
 militer 1. ex eo quod mercēnarius est,
 ideo fugit: & Ioan. c. 10. quærens quę
 sua sunt, non quæ Iesu Christi ad
 Phil. c. 2. & cum male quis admini-
 strat, priuatur denario diurno, quem
 habēt bene operantes in vinea Domi-
 ni.

ni. c. super specula in fine. de mag. gl. in extrauag. lo. 22. cum ad sacrosanctæ in verb. satisfiat. §. qua de re. de verb. sign. vt boni, & opportuni operarii, & idonei cultores destinati in vinea domini. in alia extraua. eiusd Saluator noster de præb. & dignit. ideo nulla erit excusatio ignorantie pastoris, si lugus oues comedit, cum, & propria, & ouium salutis sit immemor, eod. c. 1. & bene in c. aduersitas, 7 q. 1. 16 1. Vbi glo. soluit questionem si prelatatus propter sui persecutionem possit deserere ecclesiam suam & quando persecutio est intrinseca, vel extrinseca de quo no. Inno. de renun. c. nisi cū pridē; qñ quis cōpellitur cedere ecclesie, populo eum persequēte; nec pōt populus aliter acquiescere; vbi vide de notab. dist. & gl. in Cle. 1. in verb. persequētium, de for. comp. cum autem persequentur vos in vna ciuitate fugite in aliam dicit dom. Matth. c. 10. sic etiā, quando communis satisfactio totius populi est cōtra ipsum, vt ex inde dubitetur de eorū salute, item de malitia plebis, vt prelatatus nullo modo proficiat. eod. c. nisi cū pridem. §. itē propter malitiam. infra. lib. 2. c. 28. n. 6. ad propositum modo istis mercenarijs de iure tribuitur alia significatio, aliter Leui. c. 19. Thob. 4. Luc. c. 10. aliter de iure ciuili. ff. de pæn. leg. 1. respiciendū. §. furta domestica: propterea dixit Greg. ad materiam nostram, tales, qui præfunt se exhibeant, quibus subiecti occulta quoq; sua prodere non erubescant, & cū tentationū fluctus p vim tolerant, ad pastoris culmen, quasi ad matris sinū currāt. & Ber. ne preceps eris in sentētia, nec vehemens in vindicta, non in corrigendo remissior,

non in parcendo feuerior, non pusillanimitas in expectādo, non superfluus in victu; neque notandus in vestitu, non facilis ad promittendum, ne tardus ad reddendum, sed inter vtrumq; versando. † omnis namq; virtus licet non vno & eodem modo, in medio cōsistit. vt declarat Florent. in sum. 4. par. tit. 1. c. 2. §. 1. & tit. 2. §. 1. vbi de prudētia agit virtus humana, quæ ad perfectionem vitæ ciuilis requiritur, præcipue ad duo ordinatur. ad moderationē passionū interiorū, & ad debitam operationē exteriorum: Nāq; mediū tenere beati, & maior medijs gratia inest. glo. in c. quærētis de off. deleg. & in c. sciētes. de cēsib. sapient. c. 18. Luc. c. 24. dū silentium mediū. in medio animalium. Abac. 4. in medio doctorum. Luc. cap. 2. & sic Christus dominus noster in omnibus mediū tenere voluit Philip. 2. ethic. & inter vtrumq; mediū tullissimus, ibis, mediū elige, & ad extrema non cades. † Itē debet esse pius cum bono ordine sequendo misericordiam. visitando ad consolationē, & medelā, nō ad vindictam, & excoriationem, quia si Deus est benignus, non debet sacerdos eius esse austerus, nāq; melius est per misericordiam rationem reddere, quā per crudelitātē. facit c. alligant. 16. q. 7. Inde sapienter Seneca. Verecundiā peccandi facit pietas regentis (sed non in his temporibus) & præstat habere famā misericordis, benigni, humani, quā eloquentissimi oratoris. dicit Chrysof. super Matth. c. 3. & recenset Frat. Ludou. Gran. alleg. tract. Conc. par. 2. c. 10. cū in episcopo fulgere debeat Iustitia, multo magis misericordia. ex quo dicit gl. 86. dist. cap. 3. iustus in misericordia

ricordia corripiat, & arguat, quia nō
verbis asperis sunt homines procurā
di. 45. dist. cap. qui sincera. & alias ni-
mia sœuitia præceptoris culpæ affi-
gnatur. ff. ad l. Aquil. l. præceptor. & 20
sanguinem elicit, qui nimis emungit.
de renunt. c. nisi cum pridem. & gl. in
extrauag. lo. 21. si fratruum. §. quia
igitur. in verb. salubriter. ne sed. vac.
afferri verius.

*Immoderata facit correctio deteriore
Sed moderata satis correctio gi-
gnit amorem.*

19 Ideo sæpe erga corrigendos † plus
agit beneuolentia, quam austeritas,
plus exhortatio, quam comminatio,
plus charitas, quam potestas. sess. 13.
Conc. Trident. de reform. c. 1. do. Flō.
in sum. 3. par. tit. 20. cap. 5. §. 3. & di-
xit notanter Phil. Corn. conf. 296. cir-
ca primum. 4. vol. quod qui non im-
pendit misericordiam, dicitur negare
Christum proprium etiam misericor-
dis dare lachrymas alienis calamita-
tibus, sic ipse Christus vidēs miseria-
s humanæ naturæ propter peccatum,
lachrymatus est. Io. c. 11. Inde Stoici
dixerunt misericordiam esse ægritu-
dinem ex miseria alterius: vide etiam
gl. in c. ponderet 50. dist. & August.
in incessu, statu, habitu, in omnibus
motis vestris nihil fiat, quod cuiusq;
offendat aspectum sed quod vestram
deceat sanctitatem. 45. dist. cap. licet.
& in istis includuntur omnia requi-
sita de prudentia, sanctitate, fortitu-
dine, diligentia, scientia, parcitate, mo-
destia episcopi visitantis, & suum gre-
gem regentis. iux. cumulata per eum-
dē F. Lud. Gran. vbi supra, & de qui-
bus nos suo loco infra diuisim tracta-
bimus, & si attentis prædictis, quis or-
dinate visitauerit, facilis erit labor, &

magnus fructus, prout in 6. p. 12. lib.
totius operis Deo auxiliante plenius
dicemus, quia nisi ordinate proceda-
tur optamus non sequitur fructus. c.
qualiter, & quando. lo. 1. de accus. †
exinde bene dixit Seneca, quod non
est philosophia popolare artificium,
nec ostentationi paratum, non in
verbis, sed in rebus est, sic legē factis
impositam dicimus. l. 2. in fin. verb. C.
com. de leg. nam quæstio est magis
facti, quam iuris. l. filius. ff. de donat.
& ex facto ius oritur. l. si ex plagis. §.
in diuo capitolino. ff. ad leg. Aquil. &
magis ostensione facti, quam expres-
sione alicuius statuti. cap. Apost. Sed.
de donat. & Bal. in l. si donatione. C.
de collat. q. super facto ius impositū
est. nec possunt opportuna remedia
adhiberi antequā facti ratio habeat.
l. quidam. ff. de iur. codic. gl. 4. in extra-
uagen. Ecclesiæ Romanæ. de maior.
& obed. dom. Arnal. Alb. de agnosce.
asser. catho. & hæret. q. 2. n. 59. vbi vi-
ne. idq; etiam constat de motu alicu-
ius, vt magis facto, quam verbo eius
perspiciamus volūtatē, Bar. in l. fan-
cimus. in fi. C. de testam. de quibus di-
ctis nō modo. vide aliqua notata per
doctiss. Alciat. li. 1. paradox. cap. si igi-
tur visitatio in ipso actu non adhibe-
tur, & in delicijs consumatur dies, stu-
dendo ocio, nō potest cōsuli, nec va-
cari in hora ēt occurrētibus grauitas
ergo ordinet rationabiliter animum,
formet vitam, disponat actiones, re-
gat regenda, & cōmittenda demon-
stret, vt sic animarum saluti proui-
deatur, quod qualiter fiat, & effici
possit, vt pastoralis officij munus in
cunctis exequatur, latissime in se-
quentibus demonstrabimus.